Kinne härad.

Kinne härad är beläget utmed södra kusten av Vänern, mellan Kinneviken och Kinnefjärdings härad i V och Vadsbo härad i Ö. Söderut gränsar det till Skånings och Valle härader. Tillsammans med Kinnefjärdings härad utgjorde det vid slutet av 1200-talet enligt ÄVgL hälften av Ökulls bo i landskapets nordöstra fjärding.

Ingen enda säker runinskrift kan konstateras i detta härad. Den av Jungner registrerade Vg 60 torde icke bära runor i vanlig mening. Den finns icke heller åberopad i några tidigare källor.

60. Kinnevedums sn, kyrkogården.

Pl. 47.

Litteratur: Handlingar 1935 i ATA.

På Kinnevedums kyrkogård ligger en trefasad gravsten ornerad med en orm, som biter om en människas strupe. Runt omkring ormhuvudet finnas illa ristade, runliknande tecken, som icke ge mening och ej heller torde vara verkliga runor.

Längd 1,40 m., bredd 0,47 m.

Österplana sn, Hönsäter.

I Hönsäters trädgård, Österplana sn, 150 m. Ö om huvudbyggnaden, står en kopia av Vg 152 rest. Materialet är kalksten. Till storleken är den mindre än originalet, nämligen 1,40 m. hög och 0,72 m. bred. Inskriften är densamma som på Vg 152. Runorna äro djupt och tydligt huggna, endast bst till 50 **n** har utelämnats. Stenen finns avtecknad 1861 av K. A. Fredholm (VFA). Man känner icke tiden för ristningens tillkomst.

Skånings härad.

Skånings härad är beläget i det centrala Västergötland och gränsar i N till Kinnefjärdings och Kinne härader, i V till Kållands och Barne härader, i Ö till Valle och Gudhems härader, i S till Laske och Vilske härader. I nordöstra delen av Skånings härad ligger huvudorten i länet, Skara. Skånings härad tillhörde under medeltiden Ås bo och landskapets nordvästra fjärding. Det utgjorde ett halvt bo och representerade sålunda $\frac{1}{16}$ av hela landskapet enligt stadgan om tingsböternas fördelning i ÄVgL.

Från Skånings härad äro 15 runinskrifter kända. Två av dem ha påträffats i Skara: Vg 71, 72. De övriga 13 fördela sig på följande 8 av häradets 18 socknar: Edsvära 2, Fyrunga 1, Jung 1, Norra Vånga 2, Saleby 4, Synnerby 1, Vinköl 1, Västra Gerum 1.

Skånings härad uppvisar exempel på landskapets såväl äldsta som yngsta runstenar. Två av de urnordiska inskrifterna ha påträffats här (Vg 63 och 65). Bland de yngsta äro liljestenarna från Saleby kyrka och Skara domkyrka (Vg 68–71).

Av de 15 runinskrifterna äro 7 anbragta på ursprungligen resta stenar (Vg 61, 62, 65–67, 73, 74). Vg 63 torde däremot knappast ha varit rest. Minst 6 inskrifter, eventuellt 7, tillhöra lagda gravstenar (Vg 64, 68–71, 75 samt möjligen Vg 72). 14 av ristningarna äro bevarade; endast en (Vg 64) är förkommen.

Flertalet runstenar ha, som väntat, funnits på slättbygden i häradets västra del. Ingen av stenarna befinner sig nu på ursprunglig plats. Möjligen ha gravhällarna vid Saleby kyrka ursprungligen legat på kyrkogården. Åtskilliga stenar ha påträffats som byggnadsmaterial i kyrkor (Vg 65, 67, 71, 73–75). Vg 75 är fortfarande inmurad, medan de andra uttagits och flyttats. Tre stenar ha tillförts samlingarna i Statens historiska museum (Vg 63) och Skara museum (Vg 71 och 72). En (Vg 67) har flyttats till Dagsnäs i Bjärka sn, Gudhems härad.

Av de bevarade 14 stenarna äro 9 hela eller obetydligt skadade (Vg 62, 63, 65–67, 70, 71, 73, 74). Inskrifterna på Vg 70 och 71 äro dock mycket nötta och delvis oläsliga. De övriga 5 (Vg 61, 68, 69, 72, 75) ha stora skador eller äro bevarade endast i fragment. Beträffande Vg 69 är dock inskriften till större delen bevarad. Den förkomna Vg 64 har troligen i fråga om inskriften varit fullständig.

Från 1672 stamma de första meddelandena om runstenar i Skånings härad. I Stifts- och Landsbiblioteket i Skara förvaras nämligen en av J. P. Carlmark vid mitten av 1800-talet gjord avskrift av fornminnesuppteckningar, som ombesörjts av präster i olika socknar. Originalet har icke kunnat återfinnas. Uppgifterna äro daterade 1672 och leda osökt tanken till *Ransakningarna*, som tillkommo just vid denna tid. Några bevarade *Ransakningar* finnas icke från denna trakt, men det förefaller icke osannolikt, att originalet till Carlmarks avskrift utgjort nu förlorade *Ransakningar*. Uppteckningarna gälla 4 inskrifter: Vg 61, 66, 73, 74. De tre förstnämnda ha 1687 avbildats av Antikvitetskollegiets tecknare Ulf Christofersson, som samtidigt avtecknat Vg 75. 5 inskrifter voro alltså kända på 1600-talet. Alla dessa utom Vg 74 finnas avbildade i *Bautil* (1750). Under slutet av 1700-talet upptäcktes ytterligare 4 inskrifter: Vg 64, 65, 67, 71. De tidigare nämnda 5 inskrifterna jämte 2 (Vg 64 och 67) äro registrerade i Liljegrens *Runurkunder* (1833). Ett århundrade senare fann man Vg 63 och 70. De återstående 4 runstenarna (Vg 62, 68, 69, 72) ha kommit fram på 1900-talet.